

การเตรียมตัวสำหรับการผ่าตัดมะเร็งเรื้องรังต่อมลูกหมากด้วยหุ่นยนต์ช่วยผ่าตัด

ผศ.นพ. เปรมสันต์ สังข์คุ้ม

การผ่าตัดมะเร็งเรื้องรังต่อมลูกหมากด้วยหุ่นยนต์ช่วยผ่าตัด (Robot assisted laparoscopic radical prostatectomy) เป็นการผ่าตัดเพื่อรักษามะเร็งต่อมลูกหมากวิธีหนึ่ง โดยทำการตัดต่อมลูกหมากออกและมีการเย็บต่อกระเพาะปัสสาวะกับท่อปัสสาวะเข้าด้วยกัน การใช้หุ่นยนต์ช่วยในการผ่าตัดจะช่วยให้แผลเล็ก พ้นตัวไว และช่วยให้การเย็บบริเวณกระเพาะปัสสาวะทำได้ละเอียดกว่าการผ่าตัดแบบส่องกล้องทั่วไป แพทย์เป็นผู้ทำการผ่าตัดโดยการควบคุมหุ่นยนต์ให้เคลื่อนไหวตามที่ต้องการ หุ่นยนต์จะช่วยให้การผ่าตัดในที่แคบหรือแผลเล็กทำได้ดีขึ้น หลังผ่าตัดอาจมีอาการกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ รวมถึงการแข็งตัวขององคชาติที่ลดลง ซึ่งอาการอาจรุนแรงมากน้อยแตกต่างกันไปในผู้ป่วยแต่ละคนขึ้นกับหลายปัจจัยทั้งตัวผู้ป่วยเองและระยะของโรค การผ่าตัดด้วยหุ่นยนต์ช่วยผ่าตัดไม่ได้ทำให้ความเสี่ยงนี้เพิ่มมากขึ้น สามารถสอบถามแพทย์เจ้าของไข้ถึงรายละเอียดเพิ่มเติมได้ก่อนทำการผ่าตัด

ก่อนผ่าตัด

ผู้ป่วยจะได้รับการตรวจสุขภาพ เพื่อประเมินความพร้อมของร่างกายก่อนผ่าตัด โดยจะพบอายุรแพทย์และวิสัญญีแพทย์ก่อนถึงวันผ่าตัด ในกรณีที่ทานยาต้านเกร็ดเลือด หรือยาละลายลิ่มเลือด ผู้ป่วยต้องหยุดยาก่อนผ่าตัดตามที่แพทย์กำหนด ไม่ควรทานอาหารเสริมรวมถึงสมุนไพรต่าง ๆ ก่อนทำการผ่าตัด เพราะอาจส่งผลให้เลือดหยุดยากขณะผ่าตัด

ผู้ป่วยสามารถฝึกขมิบก้ามเนื้ออุ้งเชิงกรานเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อที่ช่วยในการควบคุมการกลั้นปัสสาวะ จะช่วยให้หลังผ่าตัดสามารถควบคุมการกลั้นปัสสาวะได้ดีขึ้น

ควรทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายตามสมควร งดสูบบุหรี่ งดดื่มเหล้า เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงเต็มที่สำหรับการผ่าตัด

หลังผ่าตัด

ผู้ป่วยจะรู้สึกตัวทันทีหลังเสร็จการผ่าตัด แต่อาจมีอาการง่วงหรืออ่อนเพลียได้ในวันแรกหลังการผ่าตัด ผู้ป่วยจะมีสายน้ำเกลือ สายระบายออกจากหน้าท้อง และสายสวนปัสสาวะออกจากท่อปัสสาวะ โดยทั่วไปผู้ป่วยจะเริ่มรับประทานอาหารและลุกนั่งได้หลังผ่าตัดประมาณหนึ่งวัน เมื่อผู้ป่วยเริ่มทานอาหารได้มากขึ้นก็จะทำการถอดน้ำเกลือออก การพยายามลุกนั่ง เดิน จะช่วยให้ลำไส้กลับมาทำงานได้เร็วขึ้น ช่วยให้ท้องไม่อืด ทานอาหารได้ดีขึ้น และฟื้นตัวไวขึ้น

โดยทั่วไปสายระบายหน้าท้องจะสามารถถอดออกได้ก่อนกลับบ้าน แต่ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องคาสายระบายเกิน 5 วัน ผู้ป่วยสามารถกลับบ้านพร้อมสายระบาย

สำหรับสายสวนปัสสาวะ จะใส่ไว้ประมาณหนึ่งถึงสองสัปดาห์ ผู้ป่วยจะได้รับคำแนะนำสำหรับการดูแลสายสวนปัสสาวะและปฏิบัติตัวก่อนกลับบ้าน แพทย์จะนัดมาถอดสายสวนปัสสาวะที่แผนกผู้ป่วยนอก หลังถอดสายสวนปัสสาวะออกแล้ว ผู้ป่วยควรทำการฝึกขมิบก้ามเนื้ออุ้งเชิงกรานเพื่อช่วยให้การกลั้นปัสสาวะทำได้ดีขึ้น

เมื่อกลับบ้าน

ไม่ควรยกของหนักโดยเฉพาะในช่วงสัปดาห์แรกหลังการผ่าตัด

ควรดื่มน้ำ 8-10 แก้วต่อวัน ปัสสาวะในสายสวนปัสสาวะมักเป็นสีเหลืองใส แต่บางครั้งอาจเป็นสีแดงจาง ๆ ได้ ในกรณีที่ปัสสาวะเป็นสีแดงสด ควรมาพบแพทย์ทันทีก่อนถึงวันนัด

ผู้ป่วยสามารถอาบน้ำได้ หลังจากถอดสายระบายและแผลสายระบายที่หน้าท้องปิดแล้ว ถึงแม้มีสายสวนปัสสาวะอยู่ก็สามารถอาบน้ำได้ แต่ไม่ควรแช่ในอ่างอาบน้ำหรือว่ายน้ำจนกว่าจะถอดสายสวนปัสสาวะและแผลผ่าตัดหายสนิท

แนะนำให้มีการเดิน หรือเคลื่อนไหวระหว่างวันจะช่วยให้ร่างกายฟื้นตัวเร็วขึ้น สามารถเดินขึ้นลงบันไดช้า ๆ ได้แต่ไม่ควรเกิน 2-3 ครั้งต่อวัน หลีกเลี่ยงการออกกำลังกายหนัก ๆ ในช่วง 6 สัปดาห์แรก

ไม่ควรทาแป้ง โลชั่นหรือครีมต่าง ๆ ลงบนแผลผ่าตัด

หลีกเลี่ยงการขับรถในช่วงสองสัปดาห์แรก โดยเฉพาะถ้ายังได้รับยาแก้ปวดอยู่

หลีกเลี่ยงการเบ่งหน้าท้อง หรือเบ่งถ่ายอุจจาระ ถ้าท้องผูกเป็นประจำอยู่เดิมสามารถแจ้งแพทย์ก่อนออกจากโรงพยาบาลเพื่อขอยาระบายได้

ถ้ามีไข้ หายใจเหนื่อย เจ็บหน้าอก ปวดท้อง สายปัสสาวะตัน หรือมีเลือดออกในปัสสาวะปริมาณมาก ให้มาพบแพทย์ที่ห้องฉุกเฉินทันที